ARCHEOLOGIENOTA
VLIERMAALROOT - KOLKWEIDESTRAAT

N. GEELEN, D. WIJNS, S. VERSTREKEN,
K. BOUCKAERT & J. CLAESEN

JULI 2026

Titel
Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Vliermaalroot - Kolkweidestraat

Auteur(s)
Geelen Niels, Wijns Dimitri, Verstreken Stien,
Bouckaert Kevin, & Claesen Jan

Projectnummer
2026F76

Plaats en datum
Kortenaken, juli 2026

Reeks en nummer
ARCHEBO rapport 2026F76
ISSN 2034-5615

© 2026 ARCHEBO bv

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1 Inleiding 4

1.1 Algemeen 4

1.2 Beschrijving onderzoeksopdracht 4

1.3 Doelstellingen 7

1.4 Randvoorwaarden 7

1.5 Onderzoeksvragen 7

2 Huidige & toekomstige situatie 8

2.1 Huidige situatie 8

2.2 Toekomstige situatie 10

3 Bureauonderzoek 11

3.1 Landschappelijke & bodemkundige situering 11

3.2 Archeologische en erfgoedkundige data 19

3.3 Historiek en cartografische bronnen 22

3.4 Archeologische verwachting 28

4 Resultaten bureauonderzoek 29

4.1 Algemeen 29

4.2 Beantwoording onderzoeksvragen 29

4.3 Samenvatting / assessment bureauonderzoek 30

4.4 Programma van maatregelen 31

5 Bibliografie 32

6 Figurenlijst 33

7 Plannenlijst 34

1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden

1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bv een archeologienota opgemaakt voor een projectgebied gelegen aan de Kolkweidestraat te Vliermaalroot, een deelgemeente van Hasselt (Limburg). Het projectgebied zal verkaveld worden. Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 3665 m².

Aangezien de aanvraag voor een omgevingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in juli 2026 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

Administratieve fiche	
Naam site:	Vliermaalroot - Kolkweidestraat
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem
Ligging:	Limburg, Hasselt, Vliermaalroot, Kolkweidestraat - Grauwerstraat
Kadaster:	Hasselt, afdeling 19/Vliermaalroot, sectie A, perceel 431D
Coördinaten:	1 X 224236.23 Y 173169.99 2 X 224253.84 Y 173134.91 3 X 224153.89 Y 173087.09 4 X 224140.10 Y 173103.41
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba Merelnest 5 3470 Kortenaken
Projectcode bureauonderzoek:	2026F76
Projectleiding:	Jan Claesen
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014
Bewaarplaats archief:	Bij de opdrachtgever
Grootte projectgebied:	Ca. 3665 m²
Uitvoeringsperiode:	juli 2026
Reden van de ingreep	Verkaveling
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verkaveling, Vliermaalroot, Hasselt

De onderstaande GRB-kadasterkaart en Orthofoto tonen het projectgebied op de meest recente stadskaarten en luchtfoto's.

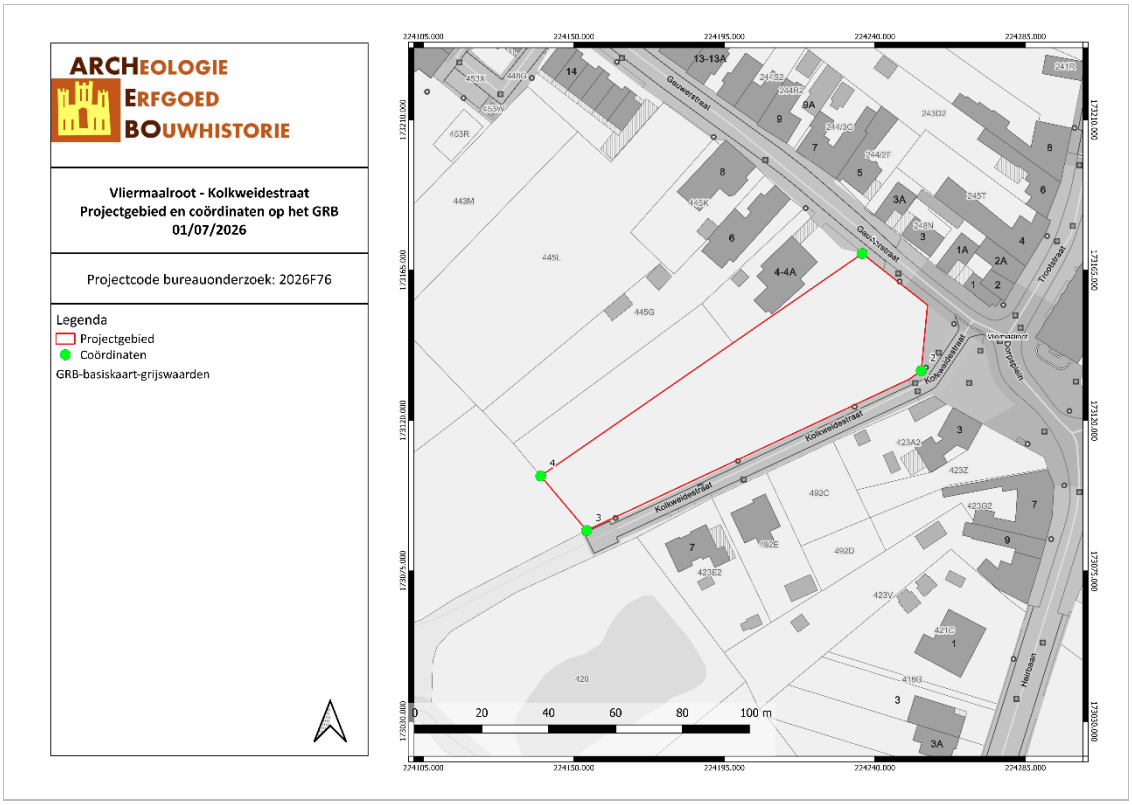

VLKO/01/07/26/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2026)

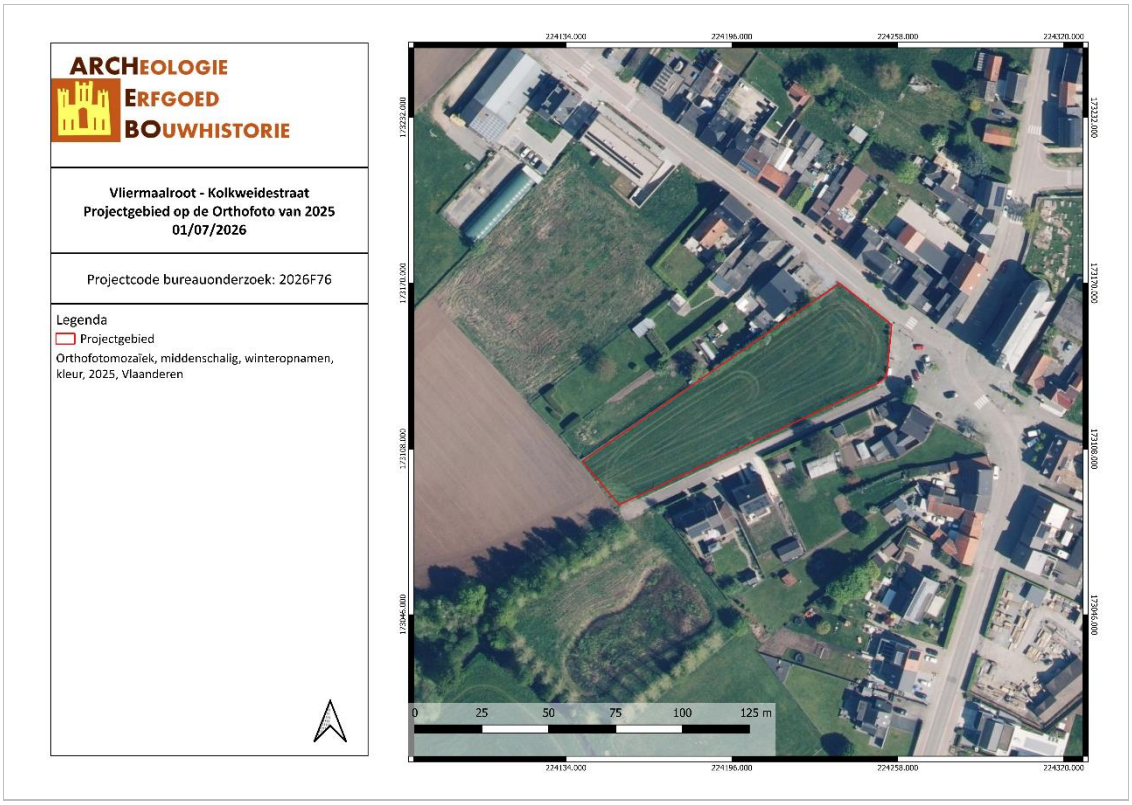

VLKO/01/07/26/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto van 2025 (Geopunt, 2026)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

1.4 RANDVOORWAARDEN

Het betreft een uitgesteld onderzoek aangezien er nog geen zekerheid is over het bekomen van de omgevingsvergunning.

1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied grenst in het oosten en zuiden aan de doodlopende Kolkweidestraat en in het noorden aan de Grauwerstraat. Het is volledig in gebruik als landbouwgrond. Op het gewestplan ligt het projectgebied volledig binnen woongebied met landelijk karakter.

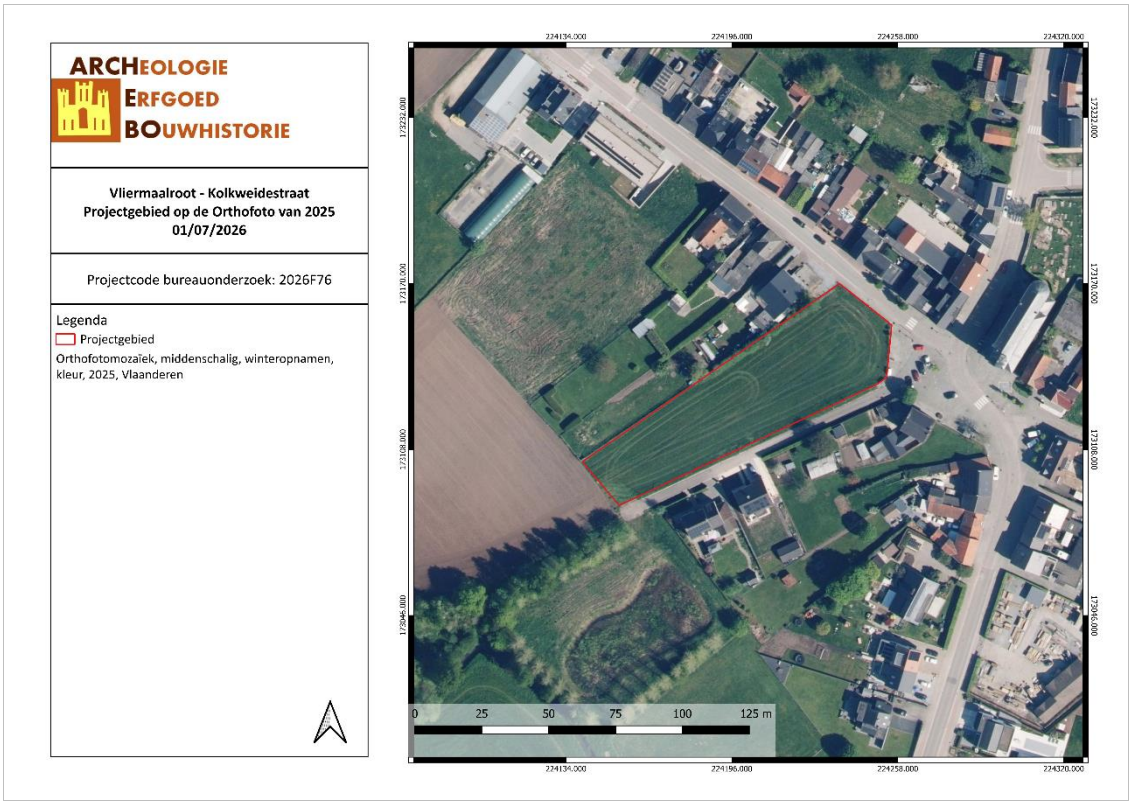

VLKO/01/07/26/3 - Digitale aanmaak

Figuur 4: Situering van het projectgebied op Orthofoto van 2025 (Geopunt, 2026)

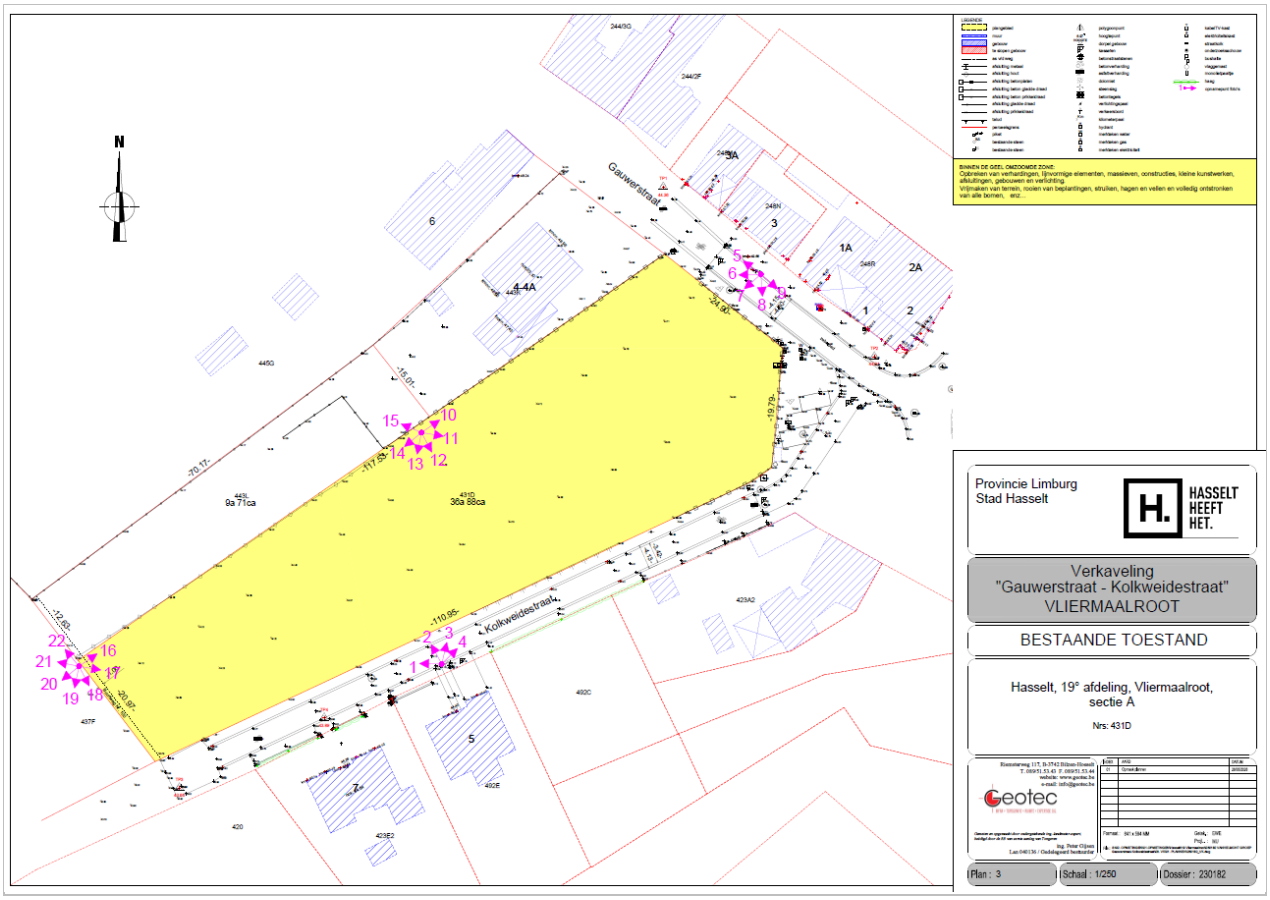

Figuur 5: Bestaande toestand. (opdrachtgever, 2026)

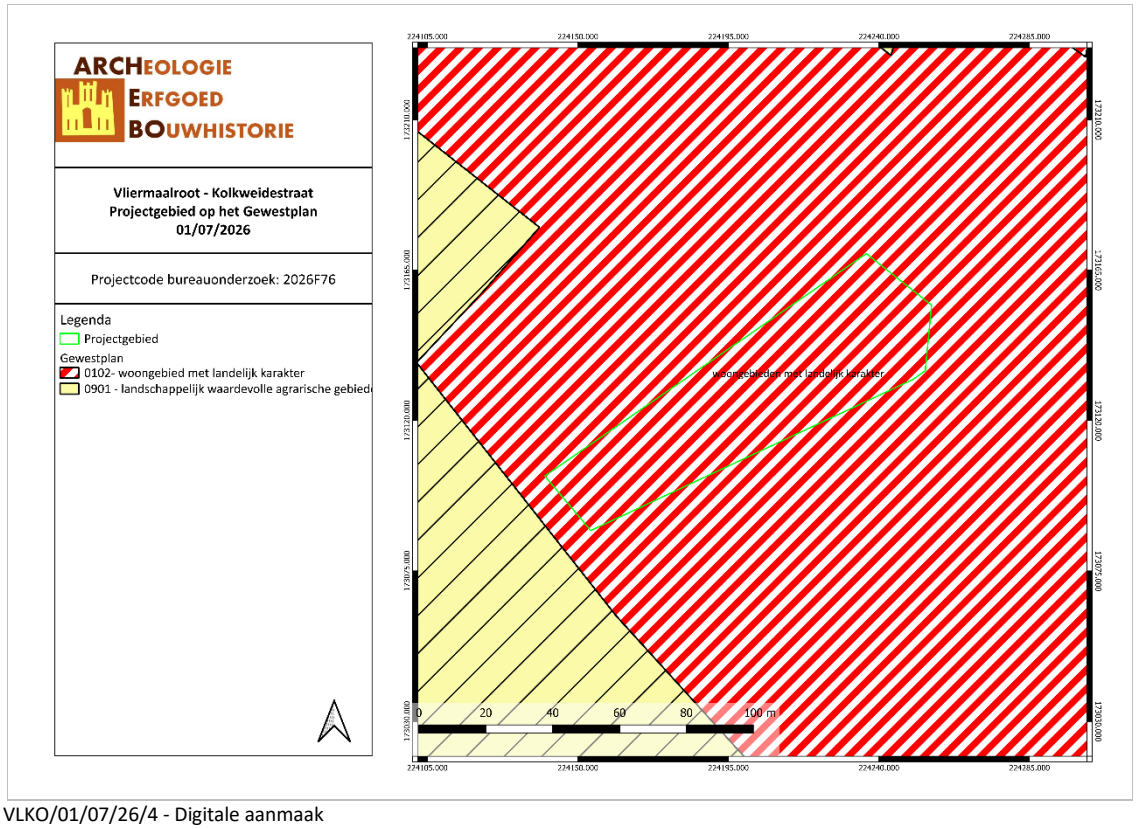

VLKO/01/07/26/4 - Digitale aanmaak

Figuur 6: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2026)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Het projectgebied zal verkaveld worden in 6 loten. Loten 2 tot en met 5 liggen in het zuidwesten van het projectgebied. Hier worden 4 open bebouwingen gepland. Lot 1 ligt in het noordoosten. Dit lot betreft een projectzone waarbinnen maximaal 4 wooneenheden (grondgebonden, meergezinswoningen of een mix van beide) gerealiseerd kunnen worden. Lot 6 tenslotte ligt tussen loten 1 en 2. Hier zal een cabine voor nutsleidingen worden voorzien.

Aangezien het om een verkaveling gaat zijn er nog geen individuele bouwplannen beschikbaar. Er is dus geen informatie over eventuele kelders, en ook niet over eventuele bodemingrepen in de tuinzones. Bijgevolg wordt er voor het volledige projectgebied uitgegaan van een maximale verstoringsgraad.

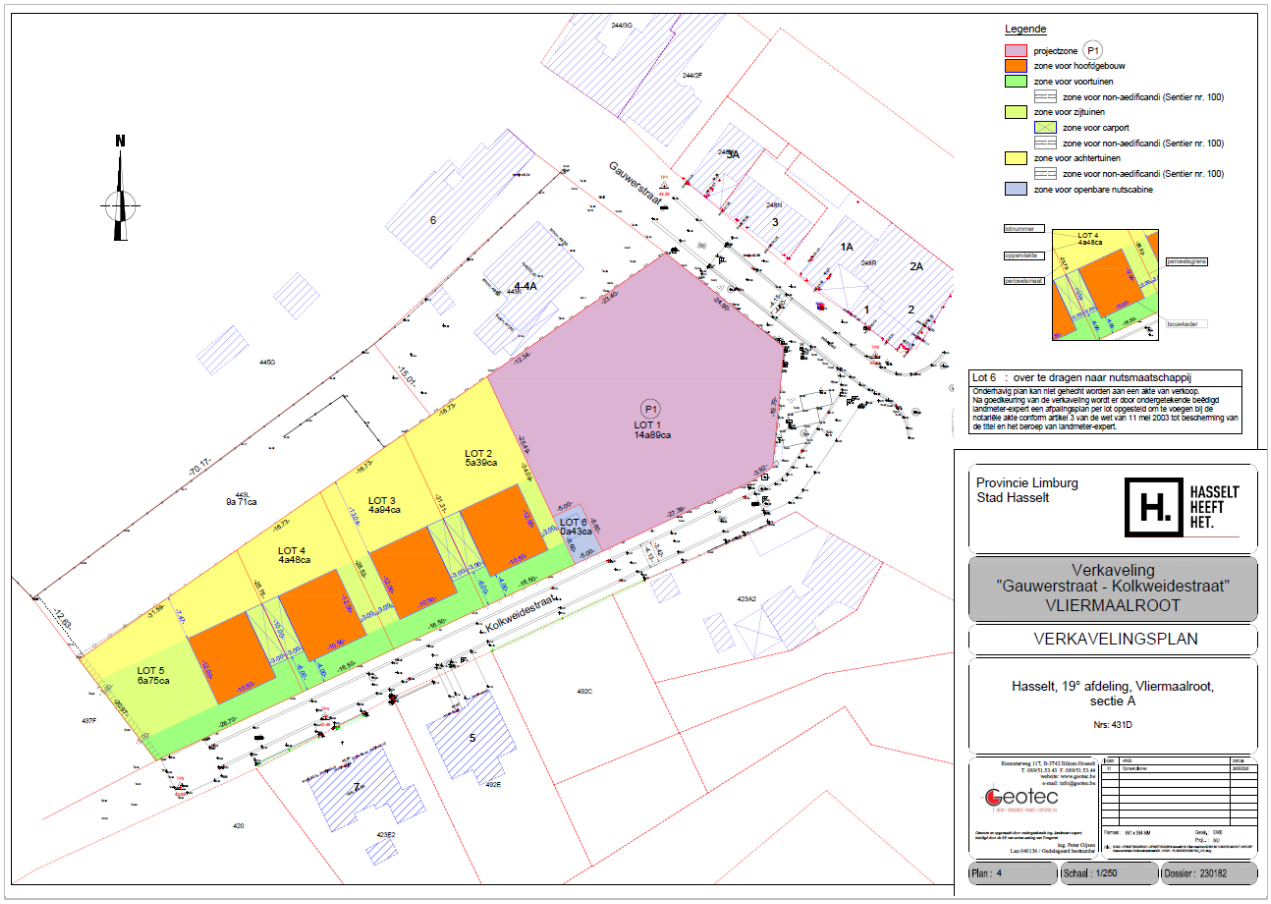

Figuur 7: Verkavelingsplan (opdrachtgever, 2026)

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

De gebruikte kaarten werden in gegeorefereerde vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplot om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

Het projectgebied grenst in het oosten en zuiden aan de doodlopende Kolkweidestraat en in het noorden aan de Grauwerstraat en is gelegen in Vliermaalroot, een deelgemeente van Hasselt (Limburg). Tot en met 2024 lag Vliermaalroot in Kortessem, tot de fusie met Hasselt in voege trad in 2025.

Het projectgebied ligt slechts 80 m ten noorden van de Mombeek en zijn vallei, en 350 m ten zuiden van de Wermerbosbeek. Tevens ligt het projectgebied aan de westelijke basis van een heuvel die ten oosten van het projectgebied gelegen is. De hoogte van het projectgebied daalt van NO naar ZW (in de richting van de Mombeek) van 44,8 m TAW naar 44 m TAW. Deze landschappelijke ligging, vlakbij natuurlijke waterlopen en aan de basis van een heuvel, is gunstig voor het aantreffen van steentijd artefactensites.

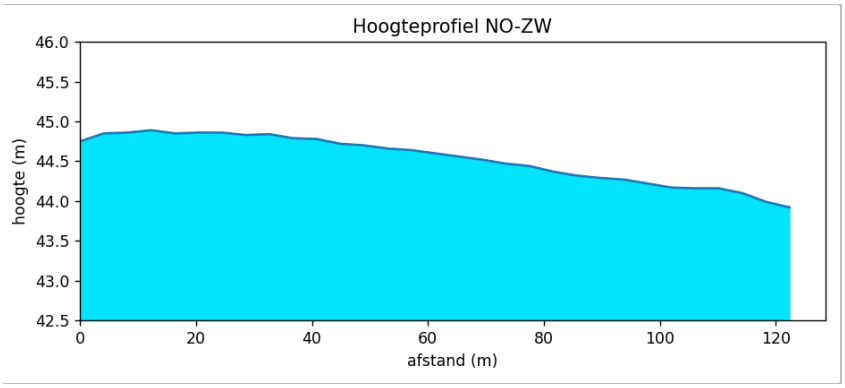

Figuur 8: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NW-ZO richting (Geopunt, 2026)

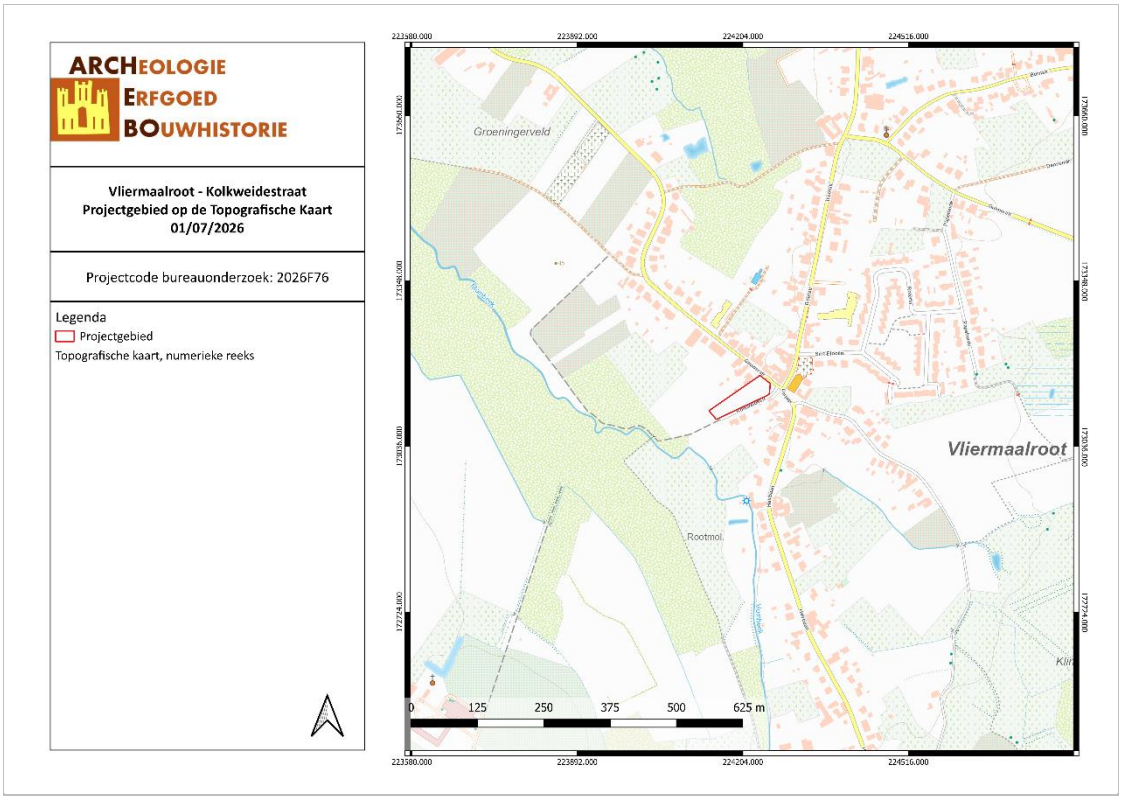

VLKO/01/07/26/5 - Digitale aanmaak

Figuur 9: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2026)

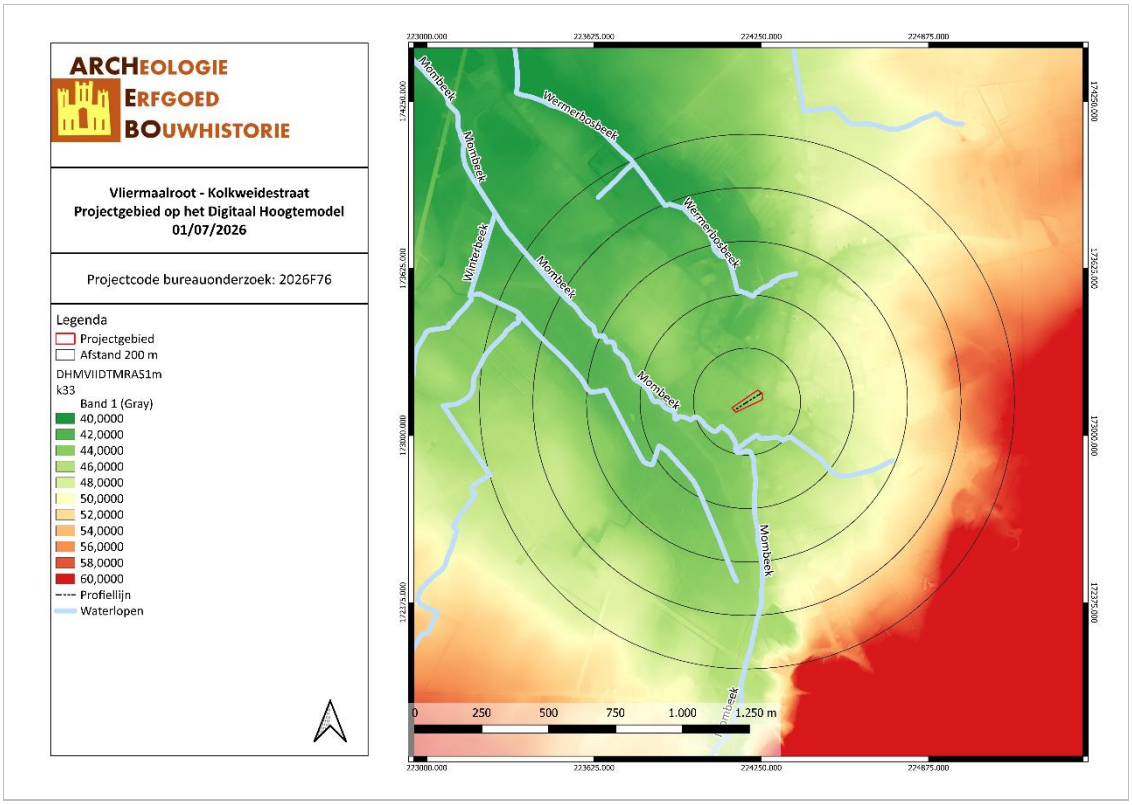

VLKO/01/07/26/6 - Digitale aanmaak

Figuur 10: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2026)

3.1.2 Geologie & landschap

3.1.2.1 Fysisch geografisch

Het projectgebied is volgens de Traditionele Landschappenkaart gekarteerd binnen het Scheldebekken zonder getijden, met name de Vallei van de Herk en de Mombeek (westen) en binnen Vochtig Haspengouw (oosten).

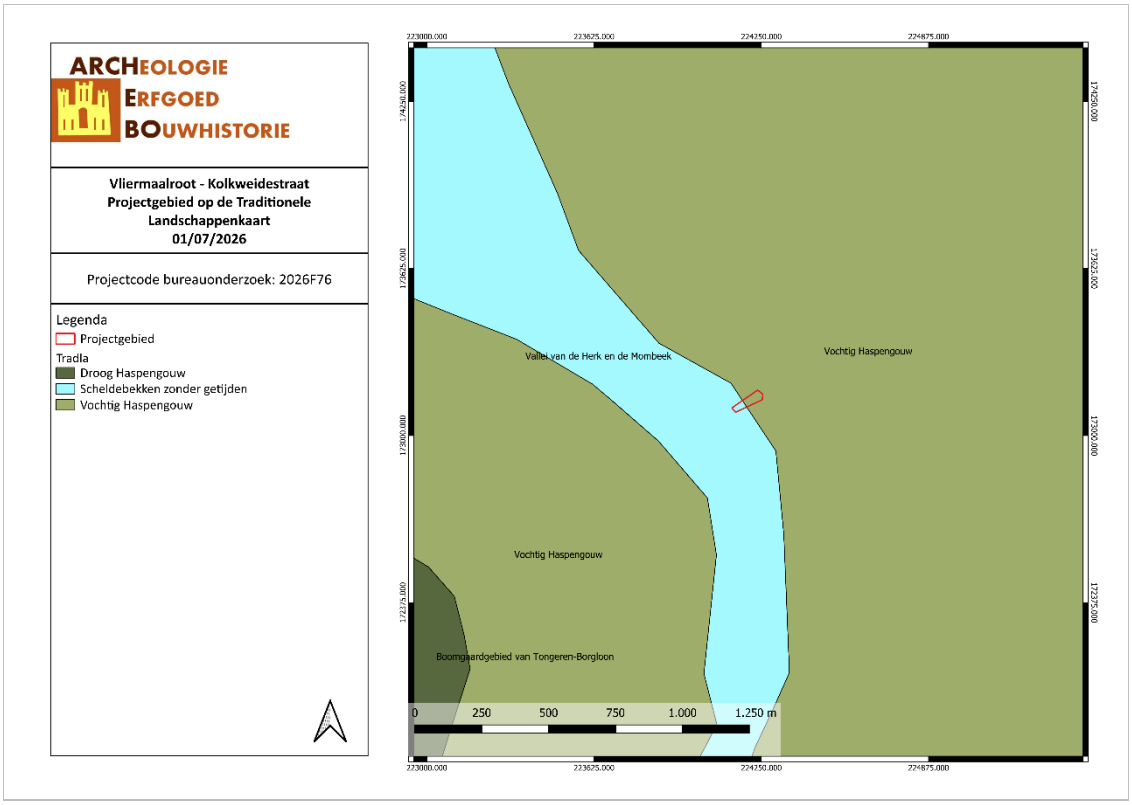

VLKO/01/07/26/7 - Digitale aanmaak

Figuur 11: Projectgebied aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2026)

3.1.2.2 Paleogeen & neogeen (Tertiair)

Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen bevindt het projectgebied zich binnen de Formatie van St.-Huibrechts-Hern. Deze formatie is opgebouwd uit grijsgroen zeer fijn zand dat kleihoudend, glauconiethoudend en glimmerrijk is.[1]

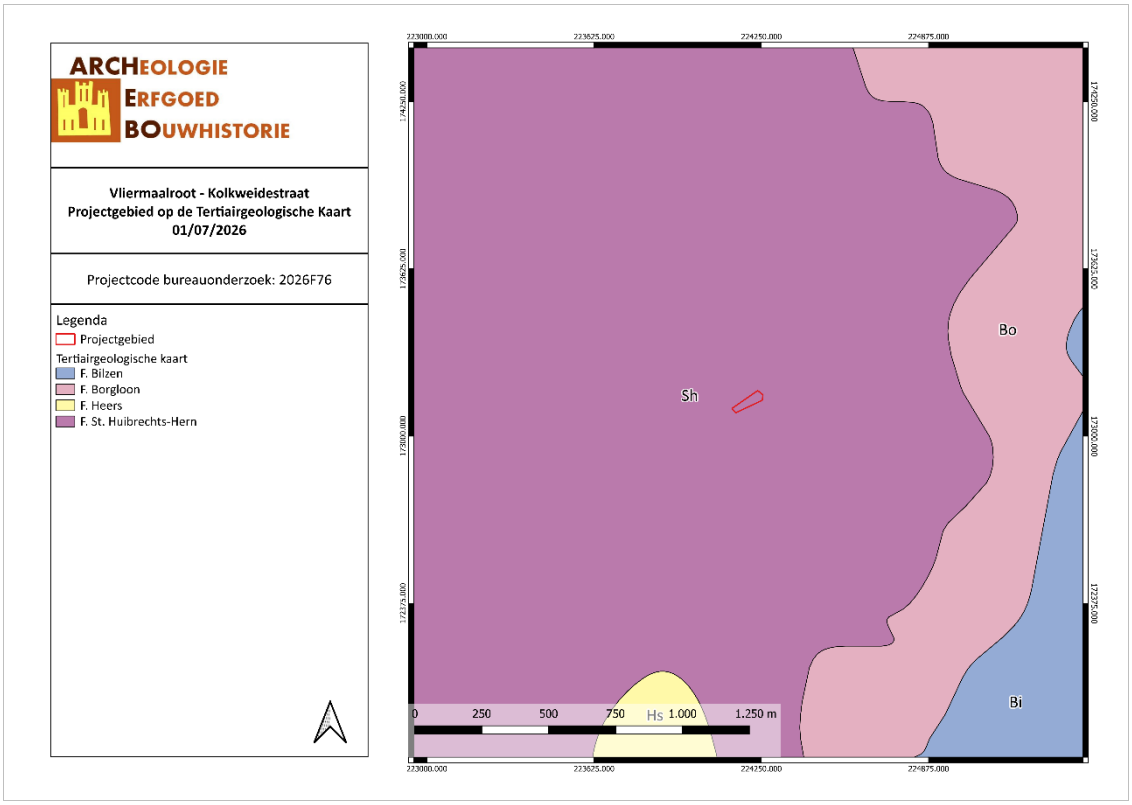

VLKO/01/07/26/8 - Digitale aanmaak

Figuur 12: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2026)

[1] 'Geopunt', z.d., https://www.geopunt.be/
LAGA P., LOUWYE S. & GEETS S., 'Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium)', *Geologica Belgica*, 4/1-2 (2001): p. 144.

3.1.2.3 Quartair

Volgens de quartairgeologische kaart (1/200.000) bevindt het projectgebied zich volledig binnen profieltype 1. Profieltype 1 bestaat uit eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen en/of hellingsafzettingen van het Quartair. De eolische afzettingen bestaan uit zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen en uit silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.[2]

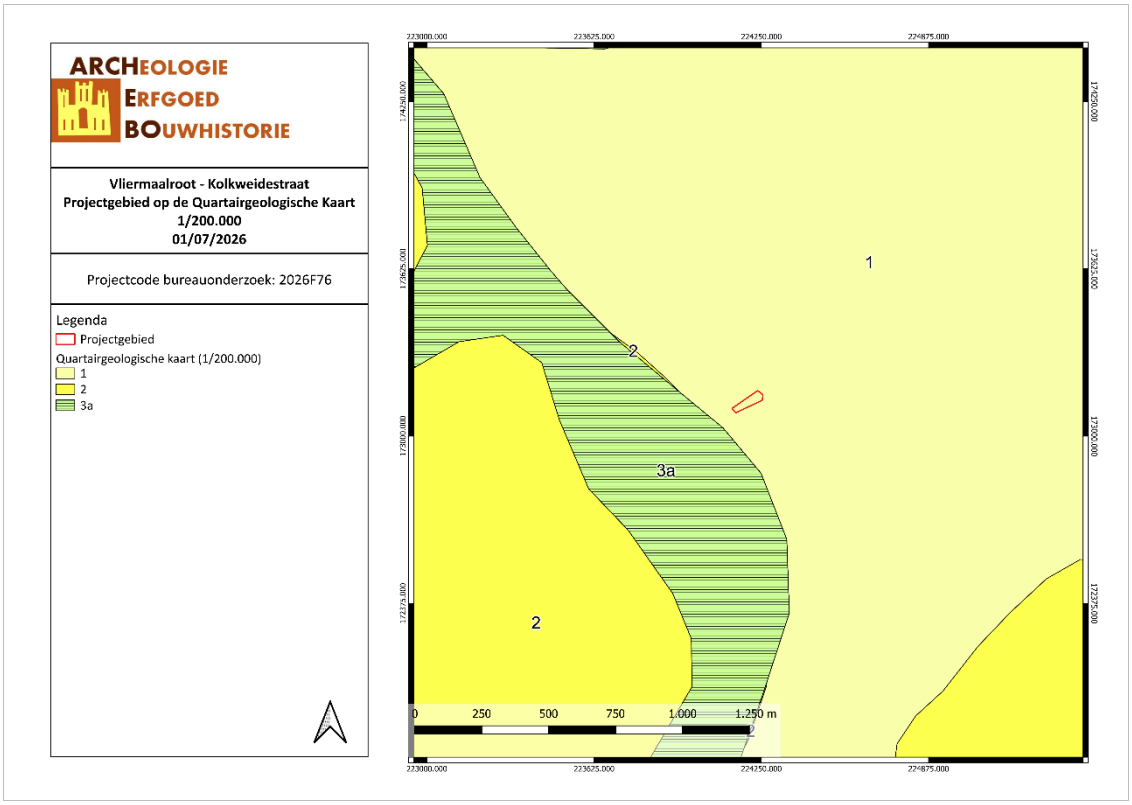

VLKO/01/07/26/9 - Digitale aanmaak

Figuur 13: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2026)

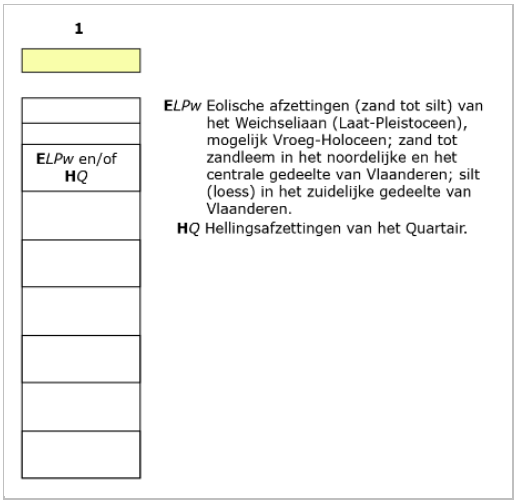

Figuur 14: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2026)

[2] Databank Ondergrond Vlaanderen.

Volgens de quartairgeologische kaart (1/50.000) ligt het projectgebied binnen het donkergroene profieltype. Het gaat om eolische zandleem, afgezet tijdens het Weichseliaan: een afwisseling van dunne laagjes zand (Formatie van Wildert) en leem (Brabant Leem).[3]

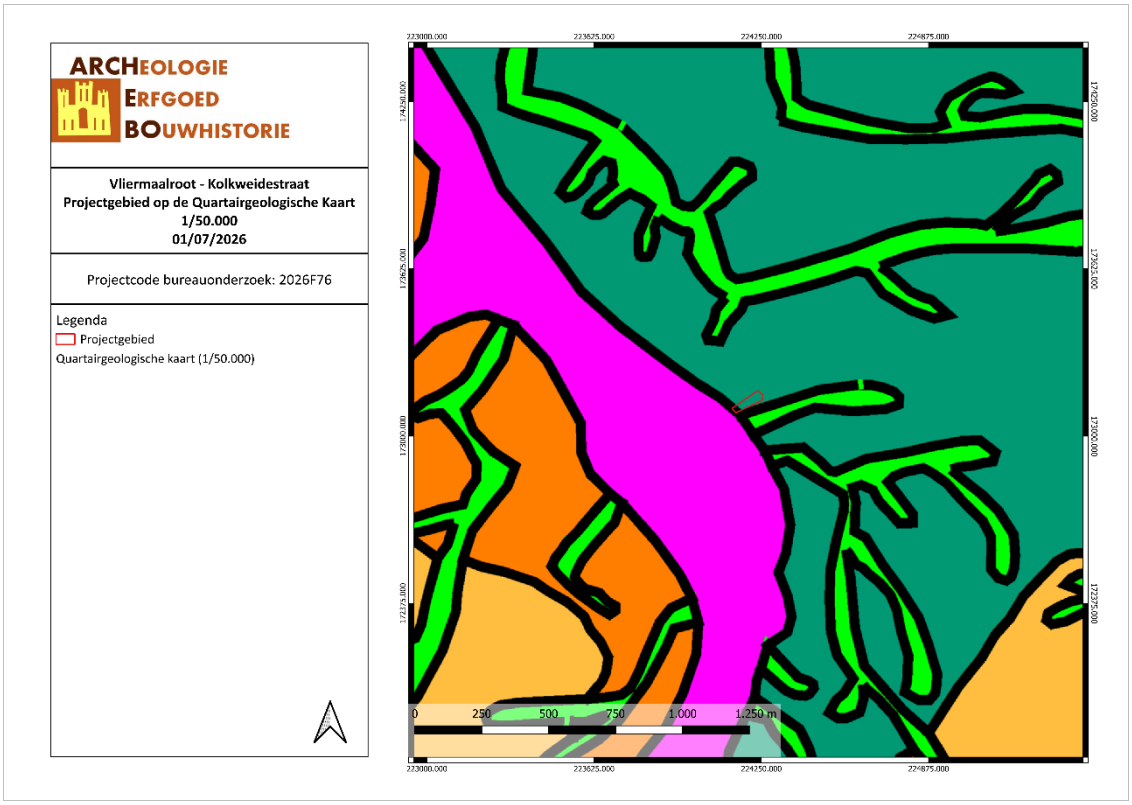

VLKO/01/07/26/10 - Digitale aanmaak

Figuur 15: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2026)

[3] GOOSSENS E., *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart, kaartblad 33 Sint-Truiden*, Leuven, 2007.

3.1.2.4 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik[4]

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen valt het projectgebied grotendeels binnen bodemtype Ldcz. In het uiterste noorden valt het binnen een bebouwde zone (OB). Bodemtype Ldcz is een matig natte zandleembodem met een sterk gevlekte textuur (bij lemige sedimenten) of verbrokkelde textuur B horizont (bij zandige sedimenten) waarbij de sedimenten lichter of grover worden in de diepte. Deze bodems zijn matig natte, matig gleyige zandleemgronden met donker grijsbruine bouwvoor. Onder de Ap komt een bleekbruin uitgeloogde horizont voor die aan de contactzone met de textuur B zwakke roestverschijnselen vertoont. Bij Ldc is de textuur B verbrokkeld, sterk gevlekt en door oxydo-reductieverschijnselen met bruinrode en grijze vlekken doorweven. Soms wordt het materiaal zwaarder of zandiger in de diepte. Heel dikwijls komt op wisselende diepte het Tertiair substraat voor. Boven het klei- of klei-zandsubstraat komt veelal een roestige band voor ten gevolge van het stagnerend water. Roestverschijnselen beginnen globaal in het bovenste deel van de textuur B. Deze bodems zijn te nat in de winter, blijven lang fris in de lente en zijn algemeen goed vochthoudend in de zomer. Rationeel gebruik als akkerland vereist drainering.

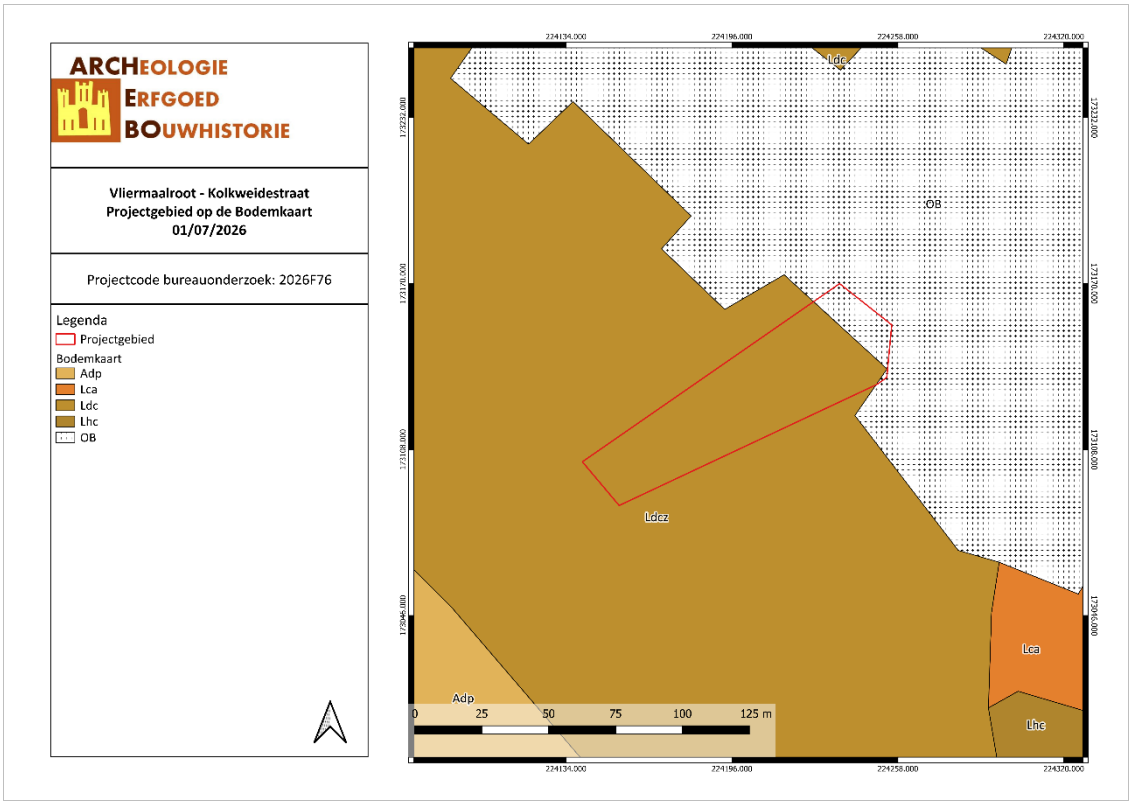

VLKO/01/07/26/11 - Digitale aanmaak

Figuur 16: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2026)

[4] VAN RANST E. & SYS C., *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20.000)*, Gent, 2000, p. 145, 210, 254, 317.

Op de Potentiële bodemerosiekaart werd het projectgebied niet gekarteerd. Volgens de bodemgebruikskaart ligt het projectgebied binnen akkerbouw, andere bebouwing, boomgaard en weiland. Op de potentiële erosiekaart vertoont het projectgebied een zeer laag risico op erosie.

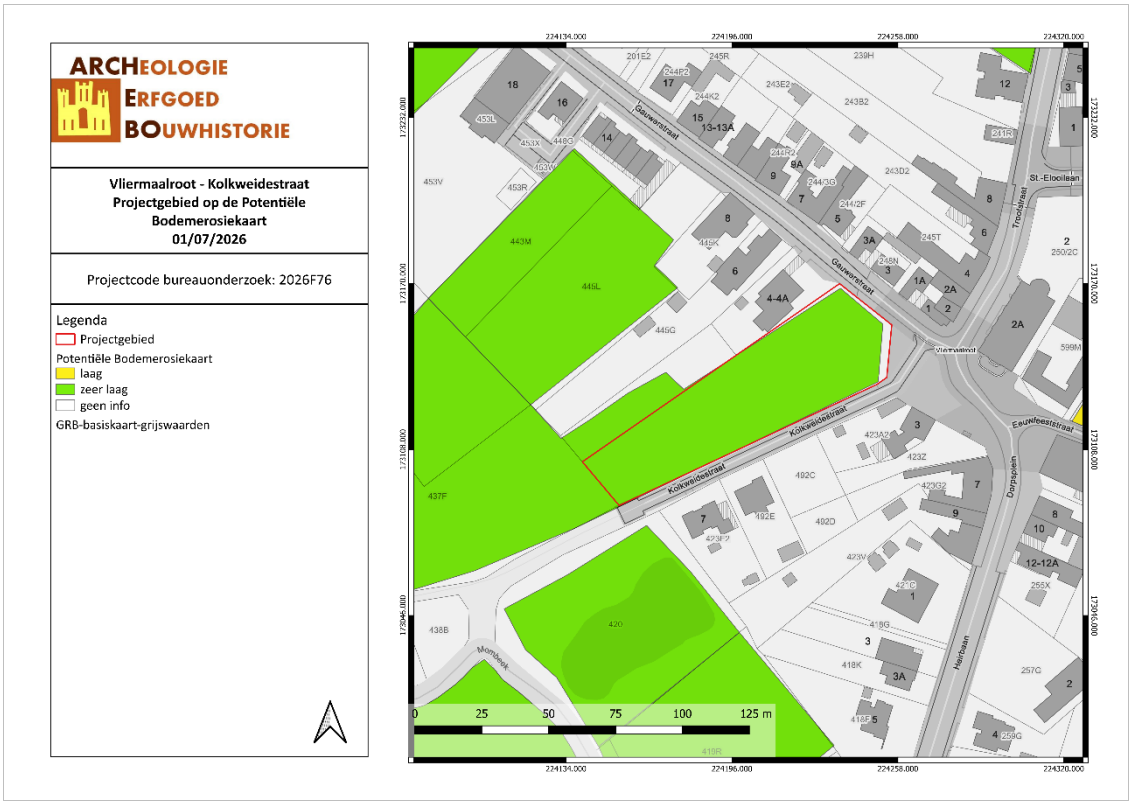

VLKO/01/07/26/12 - Digitale aanmaak

Figuur 17: Projectgebied op de Potentiële Bodemerosiekaart. (Geopunt, 2026)

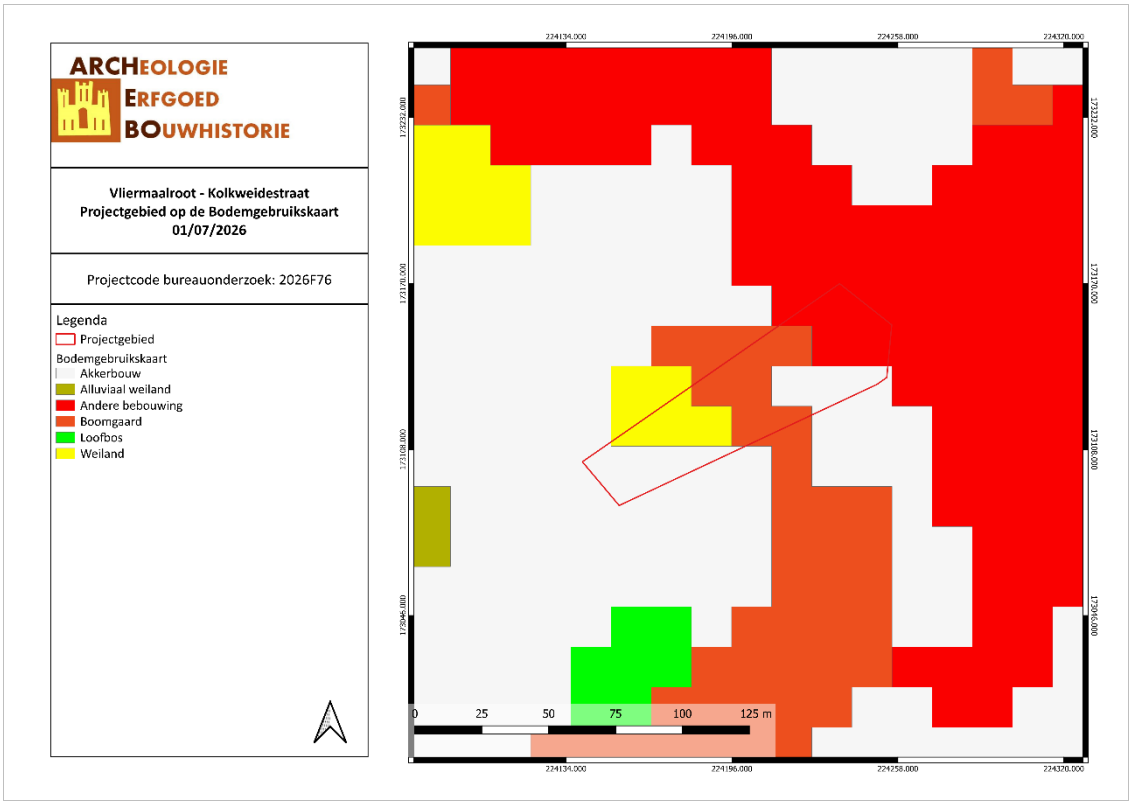

VLKO/01/07/26/13 - Digitale aanmaak

Figuur 18: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2026)

3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

Binnen het projectgebied zijn geen archeologische waarden bekend, binnen een straal van 1 km rondom het projectgebied liggen 7 CAI locaties.

Slechts 33 m ten oosten van het projectgebied lag de Onze-Lieve-Vrouwe-kapel uit de Late Middeleeuwen. Op deze plek staat nu een kerk uit de 19de eeuw (CAI 226551).

Ca. 960 m ten ZO van het projectgebied ligt Kasteel Ridderborn (CAI 700578). Het kasteel werd reeds vermeld in de 14de eeuw. Het huidige kasteel dateert uit de 19de eeuw.

Ca. 180 m ten zuiden van het projectgebied ligt de Rootmolen, een watermolen die teruggaat tot de 12de eeuw (CAI 55397). De huidige watermolen dateert uit de 20ste eeuw met een kern die teruggaat tot de 19de eeuw.

Ca. 920 m ten zuiden van het projectgebied lag de Wintershovenmolen, een watermolen uit de Late Middeleeuwen (CAI 226550).

Ca. 785 m ten ZW van het projectgebied liggen het Kasteel en hoeve Dessener (CAI 700584). Oorspronkelijk stond hier een burcht die teruggaat tot de 13de eeuw. Het huidige kasteel dateert uit de 17de eeuw.

Ca. 760 m ten NW van het projectgebied ligt de crash site van een Wellington BJ606, een Britse bommenwerper die neerstortte in 1942 (CAI 217814).

Ca. 990 m ten NNW van het projectgebied ligt het Wermerbos, een hoeve die teruggaat tot de 14de eeuw (CAI 5390). In de 14de eeuw werd er ook een donjon gebouwd, waarvan nog enkele restanten overgebleven zijn.

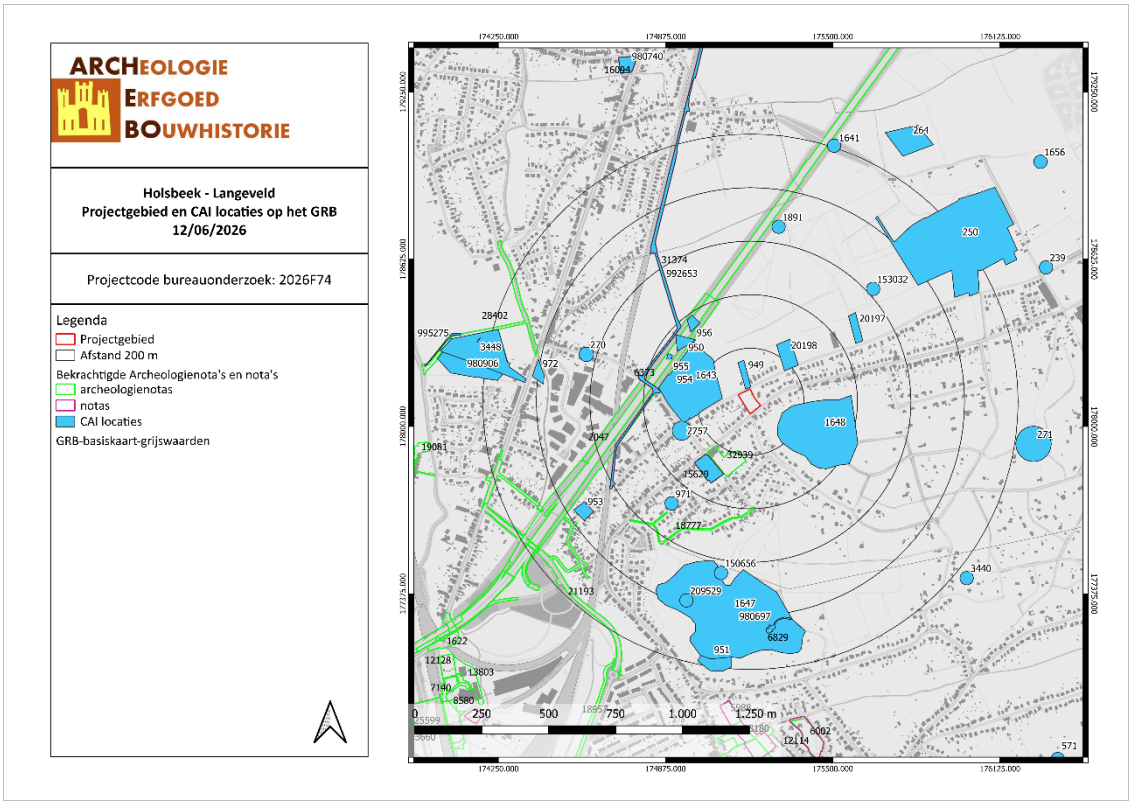

VLKO/01/07/26/14 - Digitale aanmaak

Figuur 19: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2026)

3.2.2 Bekrachtigde archeologienota's en nota's

Binnen een straal van 200 m rondom het projectgebied werden nog geen (archeologie)nota's opgesteld.

3.2.3 Inventaris Onroerend Erfgoed (IOE)

De Inventaris van het onroerend erfgoed biedt een overzicht van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Zowel bouwkundig, archeologisch, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen in deze databank, goed voor meer dan 83.000 erfgoedobjecten in totaal. Op basis van diverse zoekcriteria kan er heel gericht naar de verschillende erfgoedobjecten gezocht worden. Erfgoedobjecten kunnen vastgesteld en/of beschermd zijn.[5] Binnen het projectgebied bevinden zich geen vastgestelde en/of beschermde erfgoedobjecten.

[5] Agentschap Onroerend Erfgoed, "Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 17 juni 2026, https://inventaris.onroerenderfgoed.be/.

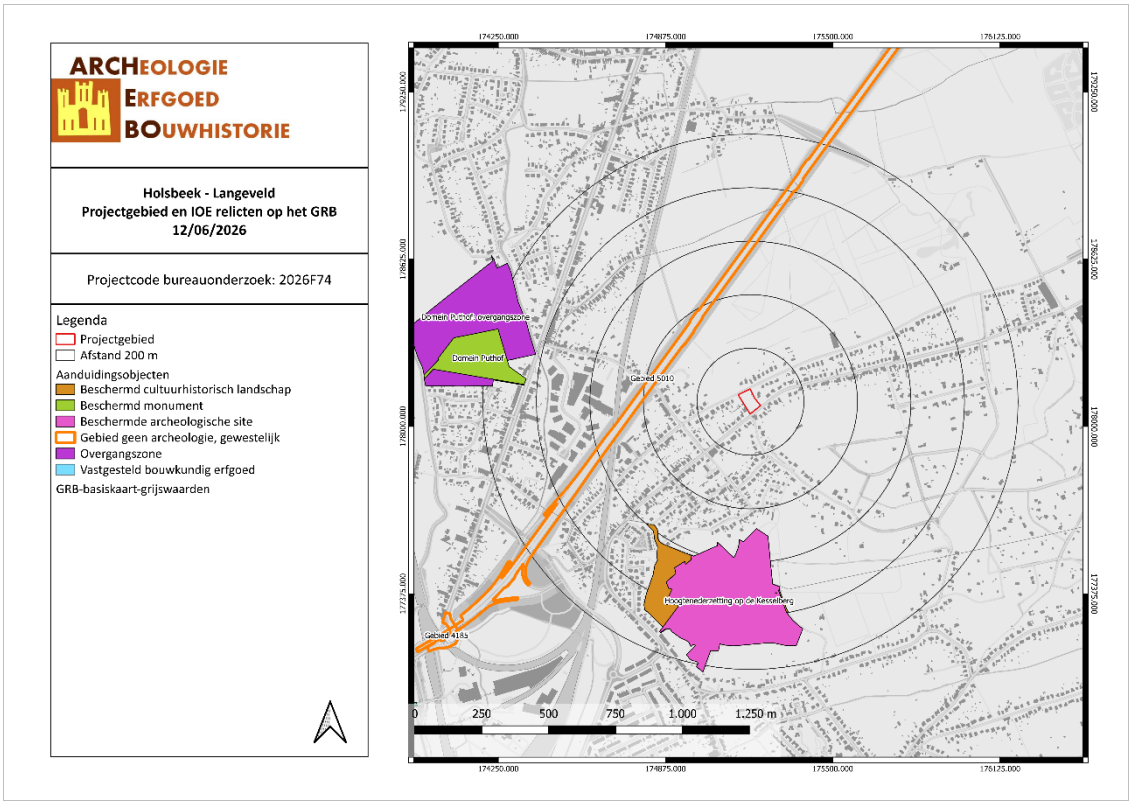

VLKO/01/07/26/15 - Digitale aanmaak

Figuur 20: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2026)

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 Onderzoek historische bronnen

De eerste vermelding van "Vlidermale Roide" dateert van 1367. Etymologisch kan dit duiden op een stichting vanuit Vliermaal, een nieuwe nederzetting na het rooien van het bos. Rode betekent zoveel als "onontgonnen land". De Mombeek vormt de zuidwestelijke grens van het dorp, de Winterbeek de noordelijke. Het 104 hectare grote Jongenbos ligt ten noordoosten van het centrum van Vliermaalroot en grenst aan het naburige Diepenbeek. Het fungeert als park- en jachtgebied rondom het Kasteel Jongenbos. Het gebied werd een honderdtal jaren geleden aangeplant door baron Van Der Meer, bouwheer van het kasteel.

De Romeinse bewoning wordt bevestigd door de gevonden scherven en tegulae. De antieke weg Tongeren-Vliermaal-Overpelt doorkruiste het grondgebied van de gemeente.

Jongenbos, Ridderborn en Wermerbos waren Loonse lenen. Vliermaalroot was tot 1865 een gehucht van Vliermaal. Tijdens het ancien régime was het één van de drie Vliermaalse districten met een eigen burgemeester. Op kerkelijk gebied was Vliermaalroot tot 1839 afhankelijk van Vliermaal. De parochie werd opgericht in 1847. Het betreft een langgerekt straatdorp, als zodanig reeds aangeduid op de Ferrariskaart (1771-77), gekarakteriseerd door lintbebouwing en ontstaan langsheen de weg Vliermaal - Diepenbeek. Pas na de Tweede Wereldoorlog constateert men een woonuitbreiding langs de uitvalswegen naar de andere buurgemeenten. Eertijds beperkte zich de bewoning aan deze straten tot een aantal kleine hoeven, waarvan er nog enkele in vakwerkbouw zijn overgebleven.

Circa 1980 werd een sociale woonwijk gecreerd, ten noordoosten van de Sint-Eligiuskerk, Sint-Elooiwijk genoemd, hetgeen voor een sterke bevolkingstoename heeft gezorgd. Van landbouwgemeente met voornamelijk weilanden en zonder industrie, is het dorp uitgegroeid tot een echte forenzengemeente.[6]

[6] Inventaris Onroerend Erfgoed 2026: Vliermaalroot [online], https://id.erfgoed.net/themas/14046 (geraadpleegd op 1 juli 2026).

3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

Vooreerst worden enkele pre-19de -eeuwse cartografische bronnen behandeld zoals de Villaretkaart en de Ferrariskaart.

Op de Villaretkaart ligt het projectgebied binnen landbouwgebied, waarbij de percelen van elkaar gescheiden worden door hagen. Het projectgebied grenst in het noorden aan de Grauwerstraat en in het oosten aan de Kolkweidestraat. Op de hoek tussen beide straten staat een gebouw. Het projectgebied ligt in het centrum van Vliermaalroot, enkele tientallen meters ten zuidwesten van de kerk. Vliermaalroot bestaat uit een twintigtal hoeves die langs de invalswegen naar de kerk liggen. Op de Ferrariskaart is een vergelijkbaar beeld zichtbaar. Het projectgebied is grotendeels in gebruik als boomgaard.

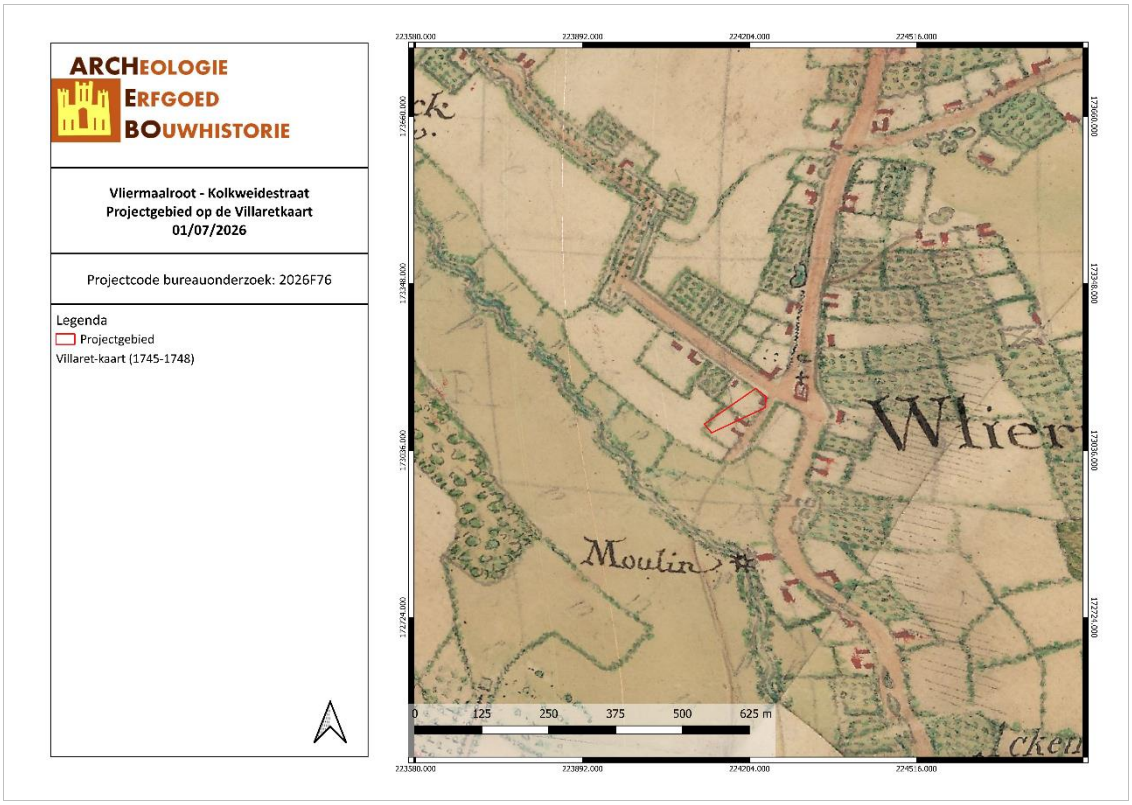

VLKO/01/07/26/16 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Detail uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2026)

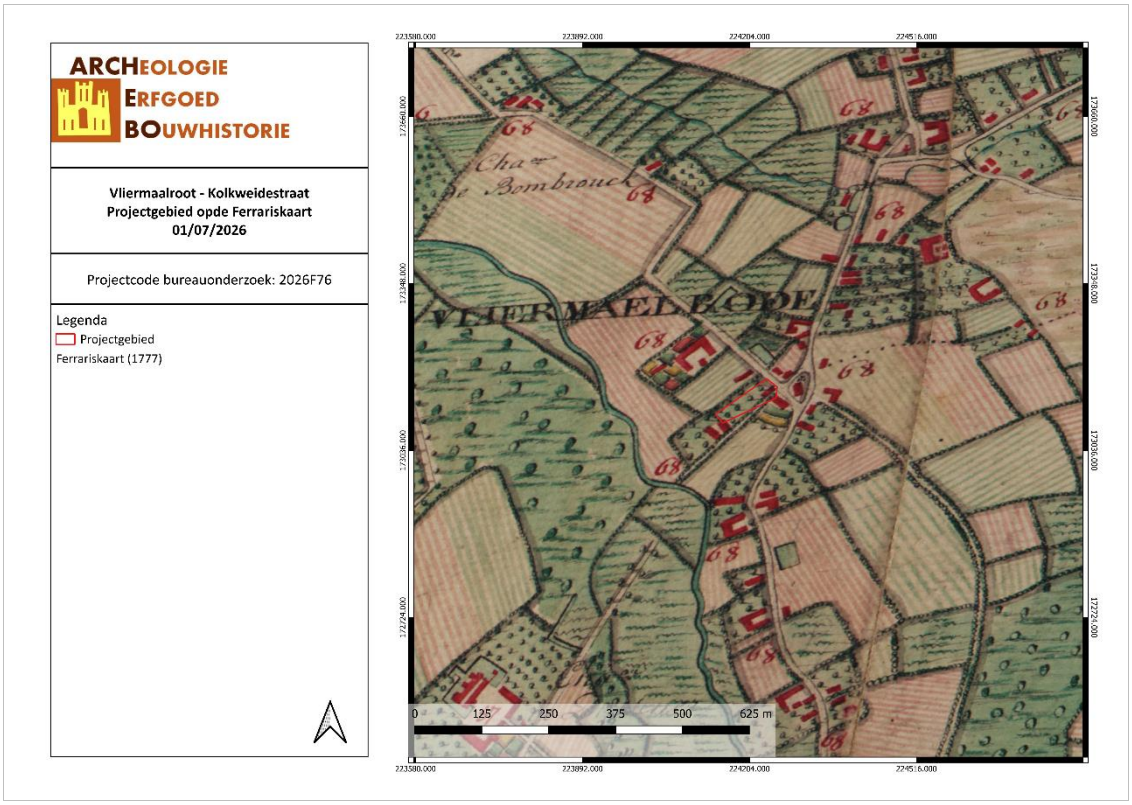

VLKO/01/07/26/17 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2026)

Vervolgens worden vier cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken. De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.[7] De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778. Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Een vierde bron is de topografische kaart van 1873.

Op de Vandermaelenkaart en de Atlas der Buurtwegen is een beeld te zien dat nauwelijks afwijkt van de kaarten uit de 18de eeuw. Op de Atlas der Buurtwegen wordt de Kolkwiedestraat aangeduid als chemin nr. 40. Parallel aan deze weg loopt een smal voetpad net binnen het projectgebied, langs de zuidoostelijke grens (sentier nr. 101). De situatie van de gebouwen is op de Atlas der Buurtwegen het best weergegeven. In het noorden staat een grote U-vormige hoeve die met de open zijde naar de Grauwerstraat is gericht. De noordelijke vleugel valt grotendeels buiten het projectgebied. Een kleiner gebouw op de hoek tussen de Grauwerstraat en de Kolkweidestraat valt net buiten het projectgebied. De Popp-kaart is niet beschikbaar voor het projectgebied.

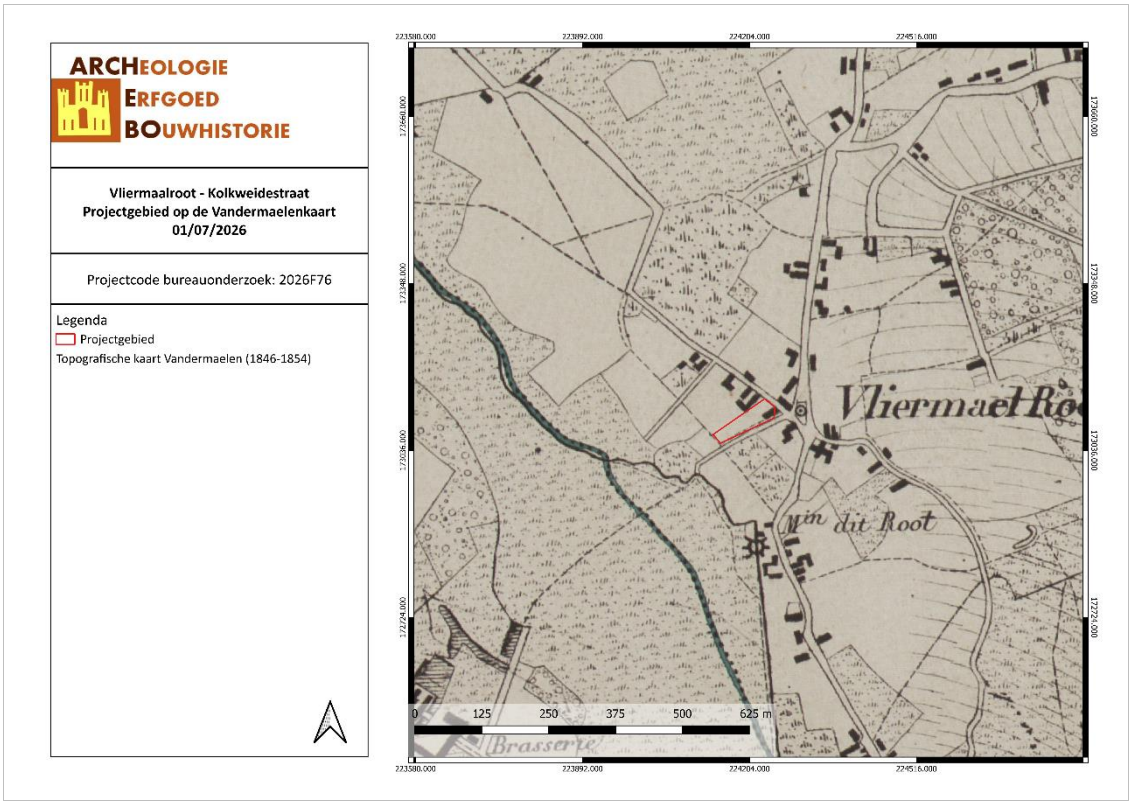

VLKO/01/07/26/18 - Digitale aanmaak

Figuur 23: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2026)

[7] Geopunt Vlaanderen, "Atlas der Buurtwegen", geraadpleegd 2 januari 2018, http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20.

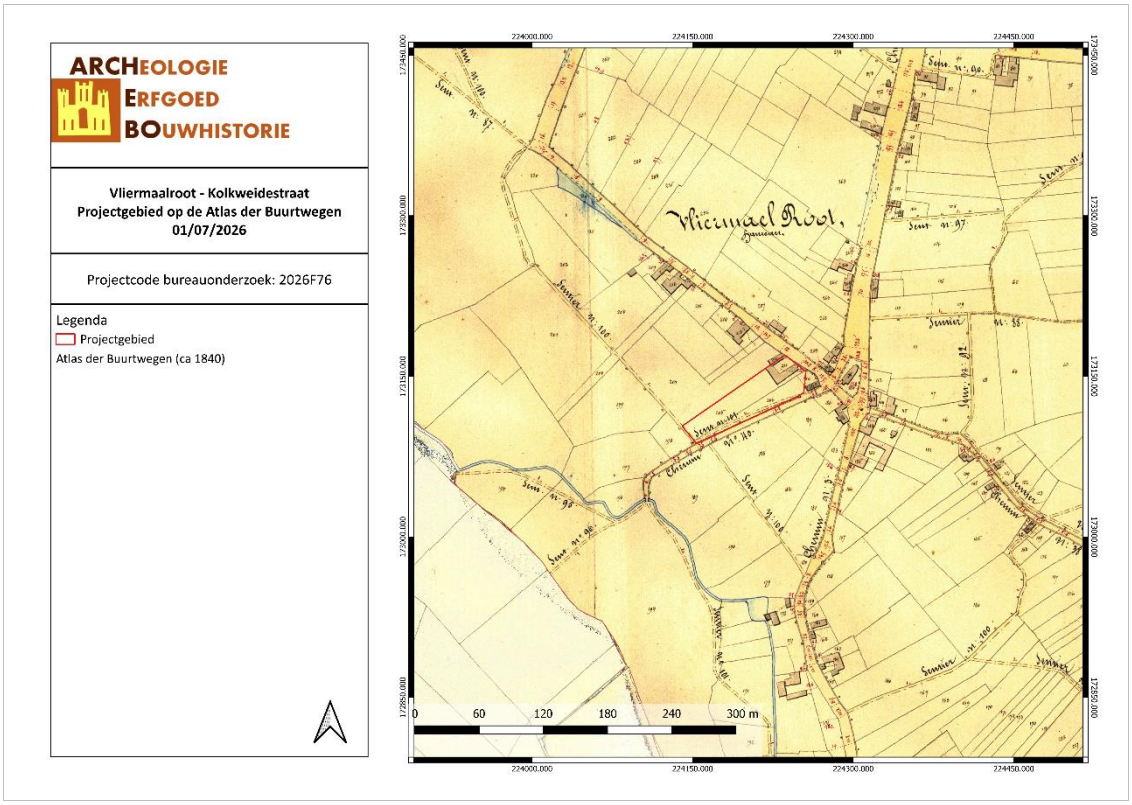

VLKO/01/07/26/19 - Digitale aanmaak

Figuur 24: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2026)

Vervolgens worden er topografische kaarten en luchtfoto's uit de 20ste en 21ste eeuw vergeleken. Op de topografische kaarten van 1873 en 1904 verschilt de situatie nauwelijks van de oudere kaarten. Op de topografische kaart van 1939 is de bebouwing binnen het projectgebied verdwenen. Op de luchtfoto van 1971 is de huidige situatie zichtbaar, al staan er in de noordoostelijke helft van het terrein nog enkele bomen die ondertussen ook verdwenen zijn.

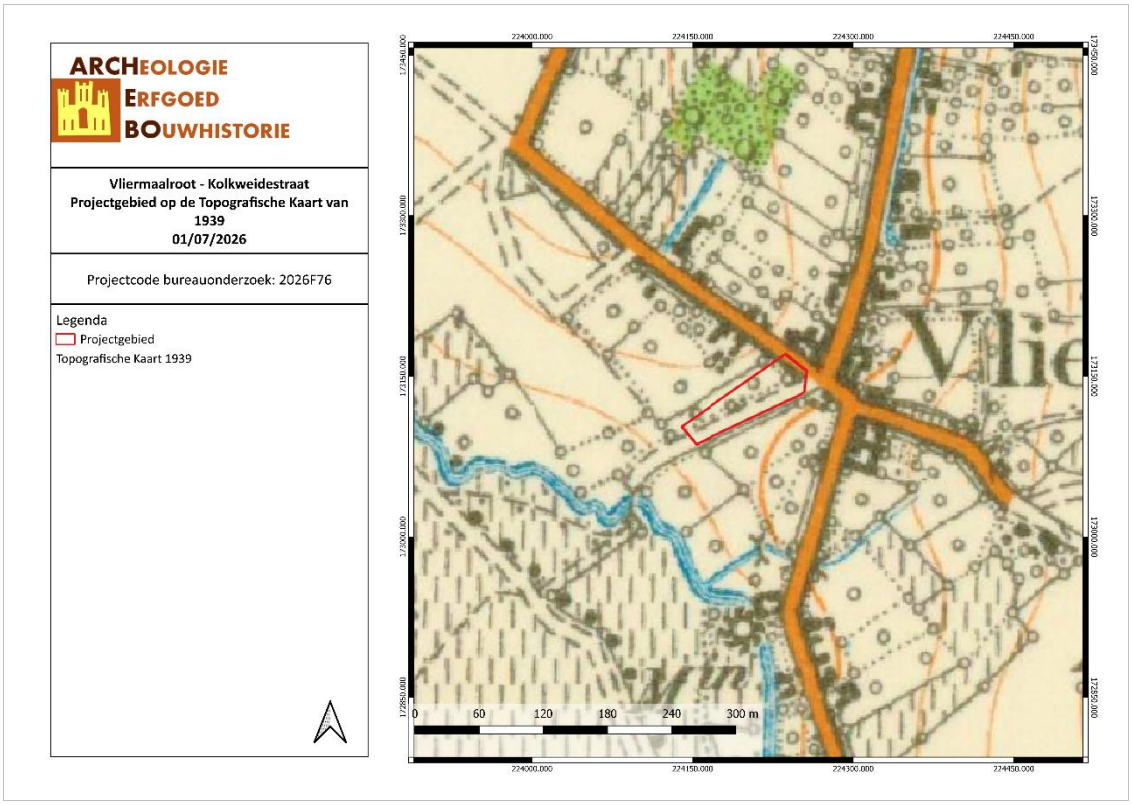

VLKO/01/07/26/20 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1939 (Geopunt, 2026)

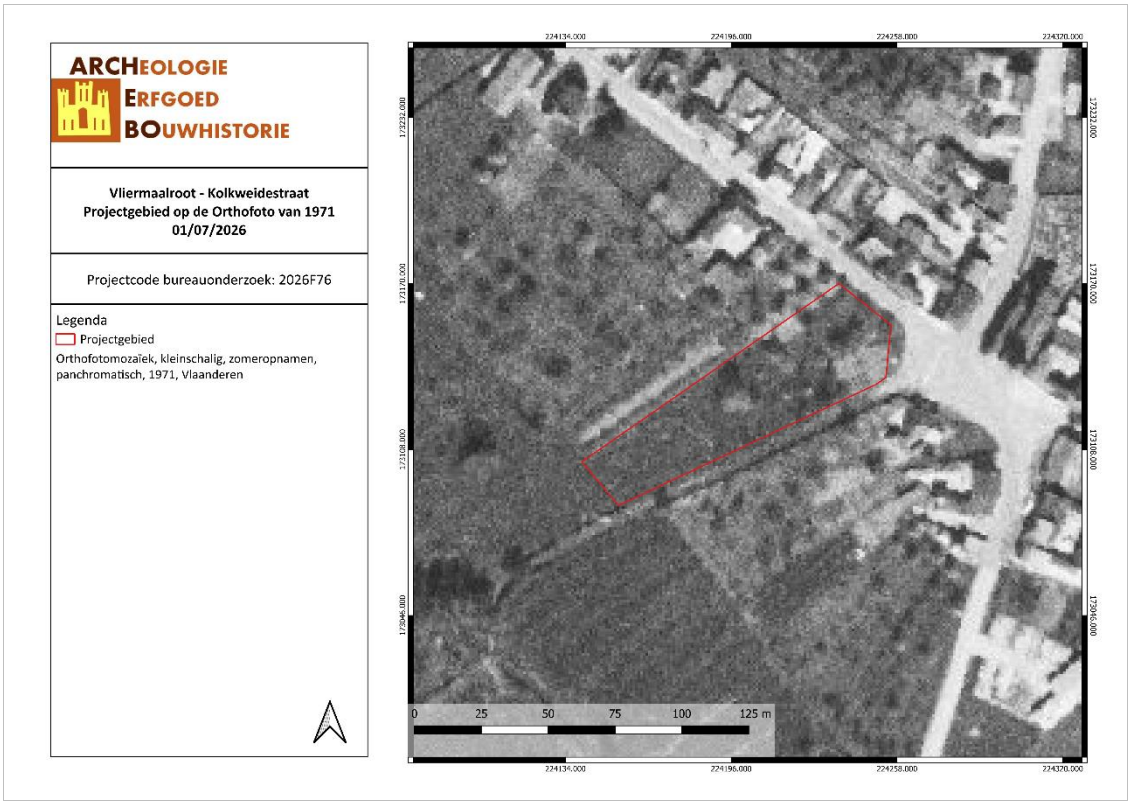

VLKO/01/07/26/21 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1971 (Geopunt, 2026)

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen valt het projectgebied grotendeels binnen bodemtype Ldcz. In het uiterste noorden valt het binnen een bebouwde zone (OB). Bodemtype Ldcz is een matig natte zandleembodem met een sterk gevlekte textuur (bij lemige sedimenten) of verbrokkelde textuur B horizont (bij zandige sedimenten) waarbij de sedimenten lichter of grover worden in de diepte. Deze bodems zijn matig natte, matig gleyige zandleemgronden met donker grijsbruine bouwvoor. Onder de Ap komt een bleekbruin uitgeloogde horizont voor die aan de contactzone met de textuur B zwakke roestverschijnselen vertoont. Bij Ldc is de textuur B verbrokkeld, sterk gevlekt en door oxydo-reductieverschijnselen met bruinrode en grijze vlekken doorweven. Soms wordt het materiaal zwaarder of zandiger in de diepte. Heel dikwijls komt op wisselende diepte het Tertiair substraat voor. Boven het klei- of klei-zandsubstraat komt veelal een roestige band voor ten gevolge van het stagnerend water. Roestverschijnselen beginnen globaal in het bovenste deel van de textuur B. Deze bodems zijn te nat in de winter, blijven lang fris in de lente en zijn algemeen goed vochthoudend in de zomer. Rationeel gebruik als akkerland vereist drainering.

Het projectgebied ligt slechts 80 m ten noorden van de Mombeek en zijn vallei, en 350 m ten zuiden van de Wermerbosbeek. Tevens ligt het projectgebied aan de westelijke basis van een heuvel die ten oosten van het projectgebied gelegen is. De hoogte van het projectgebied daalt van NO naar ZW (in de richting van de Mombeek) van 44,8 m TAW naar 44 m TAW. Deze landschappelijke ligging, vlakbij natuurlijke waterlopen en aan de basis van een heuvel, is gunstig voor het aantreffen van steentijd artefactensites.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat het projectgebied minstens vanaf de tweede helft van de 18de eeuw bebouwd was. In deze periode lag er een hoevegebouw in het noordoosten van het projectgebied, aan de Grauwerstraat. Op de Atlas der Buurtwegen gaat het duidelijk om een U-vormige hoeve waarbij de open zijde naar de straat is gericht. Ca. 2/3 van deze hoeve valt binnen het projectgebied. De rest van het projectgebied was in gebruik als landbouwgrond/boomgaard. In de eerste helft van de 20ste eeuw werd de bebouwing gesloopt, waarna het projectgebied volledig in gebruik werd genomen als akkerland.

Binnen het projectgebied zijn geen archeologische waarden bekend, binnen een straal van 1 km rondom het projectgebied liggen 7 CAI locaties. Het gaat vooral om al dan niet verdwenen bouwkundig erfgoed: een kapel uit de Late Middeleeuwen, thans vervangen door een 19de-eeuwse kerk; twee Middeleeuwse kastelen waarvan het huidige uitzicht teruggaat tot de Nieuwe en Nieuwste Tijden; twee watermolens en een monumentale hoeve met donjon die teruggaan tot de Middeleeuwen. De enige uitzondering is de crash site van een Britse bommenwerper die neerstortte in 1942, ca. 760 m ten NW van het projectgebied.

Het projectgebied bevindt zich historisch gezien in een omgeving met hoog archeologisch potentieel. Op basis van het bureauonderzoek kan de aanwezigheid van sporensites gaande van de metaaltijden tot en met de Nieuwste Tijd niet worden uitgesloten. In de omgeving is er ook nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd, de meeste gekende locaties betreffen al dan niet verdwenen bouwkundig erfgoed en de crash site van een Britse bommenwerper. Er is dus een groot potentieel voor kenniswinst.

4 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4.1 ALGEMEEN

Het projectgebied zal verkaveld worden in 6 loten. Loten 2 tot en met 5 liggen in het zuidwesten van het projectgebied. Hier worden 4 open bebouwingen gepland. Lot 1 ligt in het noordoosten. Dit lot betreft een projectzone waarbinnen maximaal 4 wooneenheden (grondgebonden, meergezinswoningen of een mix van beide) gerealiseerd kunnen worden. Lot 6 tenslotte ligt tussen loten 1 en 2. Hier zal een cabine voor nutsleidingen worden voorzien.

Aangezien het om een verkaveling gaat zijn er nog geen individuele bouwplannen beschikbaar. Er is dus geen informatie over eventuele kelders, en ook niet over eventuele bodemingrepen in de tuinzones. Bijgevolg wordt er voor het volledige projectgebied uitgegaan van een maximale verstoringsgraad.

4.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*

Binnen het projectgebied zijn geen archeologische waarden bekend, binnen een straal van 1 km rondom het projectgebied liggen 7 CAI locaties. Het gaat vooral om al dan niet verdwenen bouwkundig erfgoed: een kapel uit de Late Middeleeuwen, thans vervangen door een 19de-eeuwse kerk; twee Middeleeuwse kastelen waarvan het huidige uitzicht teruggaat tot de Nieuwe en Nieuwste Tijden; twee watermolens en een monumentale hoeve met donjon die teruggaan tot de Middeleeuwen. De enige uitzondering is de crash site van een Britse bommenwerper die neerstortte in 1942, ca. 760 m ten NW van het projectgebied.

2. *Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?*

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat het projectgebied minstens vanaf de tweede helft van de 18de eeuw bebouwd was. In deze periode lag er een hoevegebouw in het noordoosten van het projectgebied, aan de Grauwerstraat. Op de Atlas der Buurtwegen gaat het duidelijk om een U-vormige hoeve waarbij de open zijde naar de straat is gericht. Ca. 2/3 van deze hoeve valt binnen het projectgebied. De rest van het projectgebied was in gebruik als landbouwgrond/boomgaard. In de eerste helft van de 20ste eeuw werd de bebouwing gesloopt, waarna het projectgebied volledig in gebruik werd genomen als akkerland.

3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?*

Het projectgebied ligt slechts 80 m ten noorden van de Mombeek en zijn vallei, en 350 m ten zuiden van de Wermerbosbeek. Tevens ligt het projectgebied aan de westelijke basis van een heuvel die ten oosten van het projectgebied gelegen is. De hoogte van het projectgebied daalt van NO naar ZW (in de richting van de Mombeek) van 44,8 m TAW naar 44 m TAW. Deze landschappelijke ligging, vlakbij natuurlijke waterlopen en aan de basis van een heuvel, is gunstig voor het aantreffen van steentijd artefactensites.

Het projectgebied bevindt zich historisch gezien in een omgeving met hoog archeologisch potentieel. Op basis van het bureauonderzoek kan de aanwezigheid van sporensites gaande van de metaaltijden tot en met de Nieuwste Tijd niet worden uitgesloten. In de omgeving is er ook nog geen archeologisch

onderzoek uitgevoerd, de meeste gekende locaties betreffen al dan niet verdwenen bouwkundig erfgoed en de crash site van een Britse bommenwerper. Er is dus een groot potentieel voor kenniswinst.

4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

Op basis van het bureauonderzoek worden er geen grote verstoringen verwacht.

4.3 SAMENVATTING / ASSESSMENT BUREAUONDERZOEK

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

4.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Het projectgebied zal verkaveld worden in 6 loten. Loten 2 tot en met 5 liggen in het zuidwesten van het projectgebied. Hier worden 4 open bebouwingen gepland. Lot 1 ligt in het noordoosten. Dit lot betreft een projectzone waarbinnen maximaal 4 wooneenheden (grondgebonden, meergezinswoningen of een mix van beide) gerealiseerd kunnen worden. Lot 6 tenslotte ligt tussen loten 1 en 2. Hier zal een cabine voor nutsleidingen worden voorzien. Aangezien het om een verkaveling gaat zijn er nog geen individuele bouwplannen beschikbaar. Er is dus geen informatie over eventuele kelders, en ook niet over eventuele bodemingrepen in de tuinzones. Bijgevolg wordt er voor het volledige projectgebied uitgegaan van een maximale verstoringsgraad.

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen valt het projectgebied grotendeels binnen bodemtype Ldcz. In het uiterste noorden valt het binnen een bebouwde zone (OB). Bodemtype Ldcz is een matig natte zandleembodem met een sterk gevlekte textuur (bij lemige sedimenten) of verbrokkelde textuur B horizont (bij zandige sedimenten) waarbij de sedimenten lichter of grover worden in de diepte. Deze bodems zijn matig natte, matig gleyige zandleemgronden met donker grijsbruine bouwvoor. Onder de Ap komt een bleekbruin uitgeloogde horizont voor die aan de contactzone met de textuur B zwakke roestverschijnselen vertoont. Bij Ldc is de textuur B verbrokkeld, sterk gevlekt en door oxydo-reductieverschijnselen met bruinrode en grijze vlekken doorweven. Soms wordt het materiaal zwaarder of zandiger in de diepte. Heel dikwijls komt op wisselende diepte het Tertiair substraat voor. Boven het klei- of klei-zandsubstraat komt veelal een roestige band voor ten gevolge van het stagnerend water. Roestverschijnselen beginnen globaal in het bovenste deel van de textuur B. Deze bodems zijn te nat in de winter, blijven lang fris in de lente en zijn algemeen goed vochthoudend in de zomer. Rationeel gebruik als akkerland vereist drainering.

Het projectgebied ligt slechts 80 m ten noorden van de Mombeek en zijn vallei, en 350 m ten zuiden van de Wermerbosbeek. Tevens ligt het projectgebied aan de westelijke basis van een heuvel die ten oosten van het projectgebied gelegen is. De hoogte van het projectgebied daalt van NO naar ZW (in de richting van de Mombeek) van 44,8 m TAW naar 44 m TAW. Deze landschappelijke ligging, vlakbij natuurlijke waterlopen en aan de basis van een heuvel, is gunstig voor het aantreffen van steentijd artefactensites.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat het projectgebied minstens vanaf de tweede helft van de 18de eeuw bebouwd was. In deze periode lag er een hoevegebouw in het noordoosten van het projectgebied, aan de Grauwerstraat. Op de Atlas der Buurtwegen gaat het duidelijk om een U-vormige hoeve waarbij de open zijde naar de straat is gericht. Ca. 2/3 van deze hoeve valt binnen het projectgebied. De rest van het projectgebied was in gebruik als landbouwgrond/boomgaard. In de eerste helft van de 20ste eeuw werd de bebouwing gesloopt, waarna het projectgebied volledig in gebruik werd genomen als akkerland.

Binnen het projectgebied zijn geen archeologische waarden bekend, binnen een straal van 1 km rondom het projectgebied liggen 7 CAI locaties. Het gaat vooral om al dan niet verdwenen bouwkundig erfgoed: een kapel uit de Late Middeleeuwen, thans vervangen door een 19de-eeuwse kerk; twee Middeleeuwse kastelen waarvan het huidige uitzicht teruggaat tot de Nieuwe en Nieuwste Tijden; twee watermolens en een monumentale hoeve met donjon die teruggaan tot de Middeleeuwen. De enige uitzondering is de crash site van een Britse bommenwerper die neerstortte in 1942, ca. 760 m ten NW van het projectgebied.

Het projectgebied bevindt zich historisch gezien in een omgeving met hoog archeologisch potentieel. Op basis van het bureauonderzoek kan de aanwezigheid van sporensites gaande van de metaaltijden tot en met de Nieuwste Tijd niet worden uitgesloten. In de omgeving is er ook nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd, de meeste gekende locaties betreffen al dan niet verdwenen bouwkundig erfgoed en de crash site van een Britse bommenwerper. Er is dus een groot potentieel voor kenniswinst.

4.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

Het projectgebied ligt slechts 80 m ten noorden van de Mombeek en zijn vallei, en 350 m ten zuiden van de Wermerbosbeek. Tevens ligt het projectgebied aan de westelijke basis van een heuvel die ten oosten van het projectgebied gelegen is. De hoogte van het projectgebied daalt van NO naar ZW (in de richting van de Mombeek) van 44,8 m TAW naar 44 m TAW. Deze landschappelijke ligging, vlakbij natuurlijke waterlopen en aan de basis van een heuvel, is gunstig voor het aantreffen van steentijd artefactensites.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat het projectgebied minstens vanaf de tweede helft van de 18de eeuw bebouwd was. In deze periode lag er een hoevegebouw in het noordoosten van het projectgebied, aan de Grauwerstraat. Op de Atlas der Buurtwegen gaat het duidelijk om een U-vormige hoeve waarbij de open zijde naar de straat is gericht. Ca. 2/3 van deze hoeve valt binnen het projectgebied. De rest van het projectgebied was in gebruik als landbouwgrond/boomgaard. In de eerste helft van de 20ste eeuw werd de bebouwing gesloopt, waarna het projectgebied volledig in gebruik werd genomen als akkerland.

Binnen het projectgebied zijn geen archeologische waarden bekend, binnen een straal van 1 km rondom het projectgebied liggen 7 CAI locaties. Het gaat vooral om al dan niet verdwenen bouwkundig erfgoed: een kapel uit de Late Middeleeuwen, thans vervangen door een 19de-eeuwse kerk; twee Middeleeuwse kastelen waarvan het huidige uitzicht teruggaat tot de Nieuwe en Nieuwste Tijden; twee watermolens en een monumentale hoeve met donjon die teruggaan tot de Middeleeuwen. De enige uitzondering is de crash site van een Britse bommenwerper die neerstortte in 1942, ca. 760 m ten NW van het projectgebied.

Het projectgebied bevindt zich historisch gezien in een omgeving met hoog archeologisch potentieel. Op basis van het bureauonderzoek kan de aanwezigheid van sporensites gaande van de metaaltijden tot en met de Nieuwste Tijd niet worden uitgesloten. In de omgeving is er ook nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd, de meeste gekende locaties betreffen al dan niet verdwenen bouwkundig erfgoed en de crash site van een Britse bommenwerper. Er is dus een groot potentieel voor kenniswinst.

4.4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de geplande werken het archeologisch bodemarchief zullen verstoren. Dit wordt kort besproken in het ‘Programma van maatregelen’.

5 BIBLIOGRAFIE

Publicaties

GOOSSENS E., *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart, kaartblad 33 Sint-Truiden*, Leuven, 2007.

LAGA P., LOUWYE S. & GEETS S., 'Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium)', *Geologica Belgica*, 4/1-2, 2001.

VAN RANST E. & SYS C., *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20.000)*, Gent, 2000.

Online bronnen

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Inventaris Onroerend Erfgoed". Geraadpleegd 17 januari 2017. https://inventaris.onroerenderfgoed.be/.

Geopunt Vlaanderen. "Atlas der Buurtwegen". Geraadpleegd 2 januari 2017. http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20.

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden 4
Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2026) . 6
Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto van 2025 (Geopunt, 2026) 6
Figuur 4: Situering van het projectgebied op Orthofoto van 2025 (Geopunt, 2026) 8
Figuur 5: Bestaande toestand. (opdrachtgever, 2026) 9
Figuur 6: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2026) 9
Figuur 7: Verkavelingsplan (opdrachtgever, 2026) 10
Figuur 8: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NW-ZO richting (Geopunt, 2026) 11
Figuur 9: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2026) 12
Figuur 10: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2026) 12
Figuur 11: Projectgebied aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2026) 13
Figuur 12: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2026) 14
Figuur 13: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2026) 15
Figuur 14: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2026) 15
Figuur 15: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2026) 16
Figuur 16: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2026) 17
Figuur 17: Projectgebied op de Potentiële Bodemerosiekaart. (Geopunt, 2026) 18
Figuur 18: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2026) 18
Figuur 19: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2026) 20
Figuur 20: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2026) 21
Figuur 21: Detail uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2026) 23
Figuur 22: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2026) 24
Figuur 23: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2026) 25
Figuur 24: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2026) 26
Figuur 25: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1939 (Geopunt, 2026) 27
Figuur 26: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1971 (Geopunt, 2026) 27

7 PLANNENLIJST

VLKO/01/07/26/1 - Digitale aanmaak 6
VLKO/01/07/26/2 - Digitale aanmaak 6
VLKO/01/07/26/3 - Digitale aanmaak 8
VLKO/01/07/26/4 - Digitale aanmaak 9
VLKO/01/07/26/5 - Digitale aanmaak 12
VLKO/01/07/26/6 - Digitale aanmaak 12
VLKO/01/07/26/7 - Digitale aanmaak 13
VLKO/01/07/26/8 - Digitale aanmaak 14
VLKO/01/07/26/9 - Digitale aanmaak 15
VLKO/01/07/26/10 - Digitale aanmaak 16
VLKO/01/07/26/11 - Digitale aanmaak 17
VLKO/01/07/26/12 - Digitale aanmaak 18
VLKO/01/07/26/13 - Digitale aanmaak 18
VLKO/01/07/26/14 - Digitale aanmaak 20
VLKO/01/07/26/15 - Digitale aanmaak 21
VLKO/01/07/26/16 - Digitale aanmaak 23
VLKO/01/07/26/17 - Digitale aanmaak 24
VLKO/01/07/26/18 - Digitale aanmaak 25
VLKO/01/07/26/19 - Digitale aanmaak 26
VLKO/01/07/26/20 - Digitale aanmaak 27
VLKO/01/07/26/21 - Digitale aanmaak 27